ספרי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

שער
שלישי

דבר מלכות

ויקהל

להקהיל ולאחד יהודים - יהודים מתקבצים לא"י כהכנה לגאולה

●

שיחות קודש

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

חלק משיחות ש"פ ויקהל, כ"ה אדר א' ה'תשנ"ב

בקביעות כו"כ שנים פרשיות ויק"פ הם מחוברות, ובקביעות ש.ז. היא שפרשיות ויקהל פקודי הם פרשיות נפרדות. וביאור הענין בעבודת האדם: כללות עבודת האדם היא כמחז"ל „אני נבראתי לשמש את קוני", ולפעול גם בכל עניני העולם „לשמש את קונם". אך בזה גופא ישנם ב' אופנים והם מרומזים בשמות הפרשיות ויק"פ: א) „ויקהל" – שמגלה בכל עניני העולם את העבודה הכללית (שלמעלה מפרטים) ד„לשמש את קונם", ועי"ז פועל אחדות בכל עניני העולם, ועאכו"כ בבנ"י ע"י הענין דאהבת ואחדות ישראל. ב) „פקודי" – (לאחרי העבודה הכללית המאחדת את כל הפרטים – ה"ה) מגלה בכל פרט ופרט את החידוש המיוחד בענינו הפרטי לשמש את קונו. וזהו החידוש בקביעות ש.ז. שקוראים פ' ויקהל בשבוע בפ"ע ופ' פקודי בשבוע בפ"ע – שבזה מודגש שישנה שלימות בעבודה דויקהל בפ"ע – שמגלים את האחדות הכללית בהבריאה ובבנ"י, ולכן אי"צ לחכות עד שמגלה בכל פרט את העבודה דפקודי.

ויש לקשר זה (ענין האחדות) עם פ' שקלים שקוראים היום: ידועה השאלה במ"ש „עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'", ולכאורה הול"ל שיש ליתן „עשר גרה", ומדוע מדגיש הכתוב שצריך ליתן דוקא מחצית מעשרים גרה? והביאור בזה: מחצית השקל מורה על העבודה דאחדות ישראל. ולכן מדגישים שכאשר יהודי נמצא בפ"ע ה"ה רק „מחצית", ובכדי להיות „שקל הקודש" עליו להתאחד עם יהודי שני, ועד להתאחד עם כאו"א מבנ"י. וזהו קיום המצוה ד„ואהבת לרעך כמוך", שפירוש „רעך" הוא לא רק יהודי שנמצא קרוב אליו אלא אפי' יהודי שנמצא בקצוי תבל. והסיבה לזה היא, כמ"ש אדה"ז בתניא, שכאו"א מבנ"י הוא „חלק אלוקה ממעל ממש", והרי „העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו" – וא"כ הרי כל בנ"י הם מציאות אחת. ואפי' במקרה שיש לשלול אצל חברו ענין בלתי־רצוי – הרי הצורה הכי יעילה לפעול זאת הוא ע"י שמשפיע עליו בדרכי נועם ובדרכי שלום.

והנה, כהקדמה לפעול את האחדות (ויקהל) בעולם ובבנ"י – יש להתחיל עם האחדות (ויקהל) בינו לבין קונו. וזהו גם א' מהביאורים במ"ש „עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'" – שכאו"א מבנ"י מאוחד עם הקב"ה בתכלית ועד שהם „חד ממש", ולכן כאו"א מישראל הוא רק חצי והקב"ה הוא (כביכול) החצי השני, ולכן הקב"ה – שנתלבש בעשר ספירות – הוא כמו עשר גרה, וכאו"א מישראל – הכלול מעשר כוחות הנפש – הוא עשר, ודוקא ע"י איחודם יחד נעשים ל„עשרים גרה" – שקל הקודש. וביאור הענין: הדבר הראשון שיהודי עושה „מיד כשניעור משנתו" אומר „מודה אני", שזה מורה על התאחדותו עם הקב"ה בתכלית, וזהו עבודה כללית כפי שהוא לפני ולמעלה מפרטי העבודות דמשך היום (ע"ד העבודה הכללית דויקהל, כנ"ל). וזהו גם הדיוק בהנוסח „מודה אני לפניך", שמתחיל עם ענין ההודאה, ולא עם „אני לפניך" – מכיון דזה שכאו"א מבנ"י מאוחד בתכלית („אני לפניך") עם

הקב"ה הרי זה דבר הפשוט, ואי"צ להדגיש זאת, ולכן מתחיל ומדגיש רק עם העבודה שלו – „מודה". ויש להוסיף, ש„מיד כשניעור משנתו" – כולל גם מ"ש הרמב"ם „ישנים . . בהבלי הזמן" (ל"ע ול"ע), שצ"ל ניעור גם משינה זו, ותחילת העבודה היא שידע שהוא „חד ממש" עם עצומ"ה, שהרי הוא חלק אלוקה ממעל ממש.

כל הנ"ל בהדגשה מיוחדת, כשרואים בשנים האחרונות איך שנעשה ה„ויקהל" בפשטות – קיבוץ גליות דבנ"י מכל העולם, שעולים לאה"ק. והעלי' היא באין־ערוך להעליות שהיו פעם בדורות שלפנ"ז. [ולהעיר שרבותינו נשיאינו לא היו באה"ק, ואפי' לא בביקור, וגם נסיעת כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מפני שנמנע ממנו לבקר ב„קברי־אבות" דראסטוב, וליובאַוויטש וכיו"ב]. ובמיוחד בעמדנו בשנה שהר"ת שלה הי' תהא שנת נפלאות בכל מכל כל.

ההוראה למעשה בפועל מפ' שקלים: שיש להוסיף בנתינת הצדקה, שהרי בצדקה יש כמה דרגות: מעשר, חומש, „כל אשר לאיש יתן בעד נפשו". ולהחליט בזה עוד בשבת זו, וגם להתחיל בזה כגון ע"י נתינת מאכל ומשקה וכיו"ב. וגם באופן הנתינה ישנה הוראה מפ' שקלים: נתינת מחצה"ש היתה בשביל קרבנות ציבור, וידוע ביאור אדה"ז בפירוש הפסוק „אדם כי יקריב מכם קרבן להוי'" שכדי שהאדם יתקרב לה' הוא ש„מכם קרבן להוי'", שנותן כל מציאותו לה'. ומזה מובנת ההוראה למעשה בפועל, שנתינת הצדקה וגמ"ח צ"ל באופן שמכניס בזה כל עשר כחות נפשו, שנוסף להעשי' בפועל, חושב ומדבר עד"ז כו'. ועי"ז מזרזים את הגאולה שתבוא תומ"י ואז יעשה הקב"ה את צדקתו שמקבץ כל בנ"י „קהל גדול ישובו הנה".

בס״ד. משיחות ליל ועש״ק וש״ק פ׳ ויקהל, פ׳ שקלים, כ״ה אדר־ראשון ה׳תשנ״ב.

בלתי מוגה

א. הנקודה המשותפת והצד השוה שבפרשת ויקהל ובפרשת שקלים (כבקביעות שנה זו שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת ויקהל) — שבשתיהן מודגשת אחדותם של ישראל בקשר ובשייכות להמשכן:

בפרשת ויקהל — ״ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גו׳ ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל גו׳ קחו מאתכם תרומה לה׳ וגו׳״[1] — הקהלת כל בנ״י לצורך נדבת ומלאכת המשכן.

ובפרשת שקלים — ״כי תשא את ראש בני ישראל גו׳ זה יתנו גו׳ מחצית השקל גו׳ תרומה לה׳״[2] — השתתפותם של כל בנ״י בנתינת תרומה לה׳ עבור[3] האדנים, שהם היסוד שעליו עומד המשכן, ועבור[3] קרבנות ציבור של כל שנה ושנה[4], שהם עיקר ענינו של המשכן (וביהמ״ק)[5].

ויש להוסיף ביאור בשייכותה של פרשת שקלים לפרשת ויקהל (לא ויקהל־פקודי כשהן מחוברין[6], אלא ויקהל) בפ״ע — דלכאורה, תוכנה של פרשת שקלים שייך לפרשת פקודי[7] (יותר מאשר לפרשת ויקהל), כי:

בפרשת שקלים מדובר אודות מנין בנ״י — ״כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם גו׳ בפקוד אותם זה יתנו כל העובר על הפקודים גו׳ מבן עשרים שנה ומעלה גו׳״, ״כשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם .. יתן כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינם .. דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה כו׳״[8].

---

1) לה, א ואילך.
2) ל, יב־יג.
3) פרש״י שם, טו.
4) שמתחילים להקריבם בר״ח ניסן מתרומה חדשה, ובאחד באדר משמיעין על השקלים כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו ויהי׳ עתיד ליתן (רמב״ם הל׳ שקלים פ״א ה״ט. פ״ד הי״א).
5) ״בית ה׳ מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות״ (רמב״ם ריש הל׳ ביהב״ח).
6) שהרי החיבור דויקהל־פקודי הוא רק בשנה פשוטה, ואז קורין פרשת שקלים בפרשת משפטים, ובשנה מעוברת (שקורין פרשת שקלים בשבת מברכים אדר שני, כמה שבועות לאחרי ש״פ משפטים) ויקהל ופקודי נפרדות (ראה הלוחות שבטואו״ח לאחרי סתכ״ח. עתים לבינה מאמר טו קביעות אדר הסמוך לניסן).
7) ויש שנים שקורין פרשת שקלים בשבת פ׳ פקודי.
8) פרש״י שם, יב־יג.

וענין זה שייך לפרשת פקודי — "אלה פקודי המשכן", "בפרשה זו נימנו כל משקלי נדבת המשכן"[9], כולל גם "כסף פקודי העדה מאת ככר וגו' מחצית השקל וגו' לכל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף וגו'", "כך היו ישראל וכך עלה מנינם וגו'"[10], כפירוש רש"י בפ' תשא[3] (פ' שקלים) שהתרומה הראשונה (מג' התרומות) שבפרשה היא "תרומת אדנים שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן, ונתנו כל אחד מחצית השקל, ועלה למאת הככר, שנאמר וכסף פקודי העדה מאת ככר, ומהם נעשו האדנים וגו'".

משא"כ פרשת ויקהל שבה מודגשת הקהלת כל עדת ישראל, מציאות אחת של "קהל", כלשון הכתוב[11] "קהל גדול", לשון יחיד (ולא "פקודי העדה", ע"י המנין דכל אחד ואחד) — צריך להבין שייכותה לפרשת שקלים שבה מדובר אודות מנין בנ"י?

ב. ויש לבאר תחילה תוכן החילוק שבין "ויקהל" ל"פקודי" בכללות עבודת האדם לקונו ("יתן אל לבו"[12]) — ובהקדמה:

נוסף על הפירוש ד"ויקהל" ו"פקודי" בתוכן הכתובים, ש"ויקהל" קאי על ההקהלה דבנ"י ("ויקהל משה את כל עדת בני ישראל"), ו"פקודי" קאי על מנין נדבת המשכן ("אלה פקודי המשכן"), ישנו גם הפירוש, הלימוד וההוראה מהשמות "ויקהל" ו"פקודי" כשלעצמם בנוגע לכללות עבודת האדם לקונו, שבענין זה קאי "ויקהל" (נוסף על ההקהלה דבנ"י) גם על ההקהלה דעניני המשכן, ו"פקודי" קאי (נוסף על מנין נדבת המשכן) גם על המנין דבנ"י.

ונקודת הענין — שבנדבת ו)מלאכת המשכן בפועל[13] (תוכן הפרשיות ויקהל פקודי[14]) נכללים כל הענינים שבעבודת האדם לקונו, הן העבודה עם עצמו, בהמשכן שבו (כמ"ש[15] "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א[16]), והן העבודה בחלקו בעולם, לעשות מהענינים הגשמיים שבחלקו בעולם (י"ג וט"ו דברים) משכן לה'[17], ועוד ועיקר,

---

9) ר"פ פקודי ובפרש"י.
10) לח, כה־כו ובפרש"י.
11) ירמי' לא, ז.
12) קהלת ז, ב.
13) נוסף על הציווי דמלאכת המשכן — בפרשיות תרומה תצוה.
14) ולהעיר מהשייכות לשיעורי הרמב"ם דערב שבת ויום הש"ק — סיום הלכות בית הבחירה והתחלת הלכות כלי המקדש.
15) תרומה כה, ח.
16) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.
17) כמרומז גם בכך ש"הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן", כמ"ש "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי' לכם קודש וגו'" (ריש פרשתנו ובפרש"י), שמזה למדים ל"ט מלאכות, "דברים (משמע תרי) הדברים (ה' לרבות חד הרי שלשה) אלה (בגמטריא ל"ו) הדברים (הרי ל"ט), אלו שלושים ותשע מלאכות" (שבת ע, א ובפרש"י) — שההתעסקות בל"ט מלאכות בששת ימי המעשה אינה אלא לצורך עשיית המשכן.

שעבודתו של כאו"א מישראל היא באופן שמתאחד עם כלל ישראל (כהציווי "ואהבת לרעך כמוך"[18], שהוא "כלל גדול בתורה"[19], ועד ש"זהו כל התורה כולה"[20], ובפרט עי"ז שפועל על כו"כ מישראל לשמש את קונם (הן בנוגע לעצמם והן בנוגע לחלקם בעולם) — שבזה תלוי' שלימות הפעולה ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", הן בנוגע לבנ"י עצמם, "בתוכם" לשון רבים[21], והן בנוגע לעבודתם בעולם, שבצירוף העבודה של כל בנ"י בעולם (כאו"א בחלקו הפרטי) נעשה העולם כולו דירה (משכן) לו ית'.

וכללות העבודה היא בב' האופנים ד"ויקהל" ו"פקודי": "ויקהל" — ההקהלה[22] של כל עניני האדם (עשר כחות נפשו וג' לבושיהם מחשבה דיבור ומעשה), כל בנ"י, וכל עניני העולם (שבהם נעשית עבודתם של בנ"י) למשכן, ו"פקודי" — החשבון דכל פרט ופרט מכל עניני האדם, כאו"א מבנ"י, וכל פרט ופרט שבעניני העולם, כיצד מנצלים פרט זה בהמשכן.

ובזה גופא ישנם ב' אופנים — (א) "ויקהל־פקודי" כפי שנעשים פרשה אחת[23], עבודה אחת, (ב) "ויקהל" ו"פקודי" כפי שהן ב' פרשיות (כבשנה זו), ש"ויקהל" היא פרשה ועבודה בפ"ע, ו"פקודי" היא פרשה ועבודה בפ"ע[24]:

בהשקפה ראשונה נראה לומר ש"ויקהל" ו"פקודי" הם כמו כלל ופרט, היינו, ש"ויקהל" הוא הכלל של כל פרטי העבודה ד"פקודי", כמודגש בהחיבור שלהם שנעשים פרשה אחת וענין אחד, כשם שאין בכלל אלא מה שבפרט (ואין בפרט אלא מה שבכלל)[25].

אבל, כיון שבכמה שנים קורין בשבת ושבוע[26] זה פ' ויקהל בפ"ע (ורק בשבוע שלאח"ז קורין פ' פקודי), עכצ"ל, שישנו אופן עבודה ד"ויקהל" שאינו כלל של פרטים, אלא עבודה וענין בפ"ע (וגם לא בתור הכנה לעבודה אחרת)[27], ואז קורין בפ' ויקהל גם פ' שקלים, כדלקמן.

---

18) קדושים יט, יח.

19) תו"כ ופרש"י עה"פ.

20) שבת לא, א. וראה תניא פל"ב — שיעור דיום הש"ק זה.

21) כלומר: לא רק בתוך כל אחד ואחד בפ"ע, אלא גם ובעיקר כשמתאחדים כולם יחד, "כמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך" (תניא שם).

22) בכחו של משה — "ויקהל משה" — כולל גם ניצוץ משה שבכאו"א מישראל (תניא רפמ"ב).

23) נוסף על החיבור דסוף פרשת ויקהל עם התחלת פרשת פקודי (ברביעי) — שהתחלת ויקהל שייכת גם לפקודי, וסיום פקודי שייך גם לויקהל.

24) וכשהן נפרדות שייכת אליהן פ' שקלים — שקורין בפ' ויקהל (כבשנה זו), או בפ' פקודי.

25) סנהדרין מה, סע"ב. בכורות ו, א.

26) שכולל כל שבעת ימי ההיקף, כללות הזמן.

27) ויש לומר, שבשנים שפרשיות ויקהל־פקודי מחוברות נרגש בעיקר ש"ויקהל" הוא כלל של פרטים, ובשנים שפרשיות ויקהל ופקודי נפרדות נרגש בעיקר ש"ויקהל" הו"ע בפ"ע.

ג. וביאור הענין:

עשיית משכן לו ית' יכולה להיות בב' אופנים: (א) ע"י גישה כללית שצריכים להקהיל את הכל לעשיית המשכן — "ויקהל .. תרומה לה'", ובאופן ש"מרבים העם להביא גו' והותר"[28], (ב) ע"י ההתבוננות במציאותו של כל פרט ופרט, חשיבותו המיוחדת, מעלותיו ותכונותיו המיוחדות, כדי לנצל כל פרט ופרט, כל מעלה ותכונה כו', באופן המתאים להשימוש לקונו, להיות חלק מסויים בהמשכן — "פקודי המשכן", "כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת .. לכל עבודתו"[9], פירוט הסכום המדוייק של כל דבר ודבר ואופן ניצולו במלאכת המשכן.

והחילוק שביניהם הוא (לא רק בסדר הדברים, אם מתחילים מהכלל (ויקהל) או שמתחילים מהפרטים (פקודי), אלא גם ובעיקר) בתוכן העבודה עצמה:

כשמתחילים מההתבוננות במציאותו של כל פרט ופרט (פקודי) — נרגשת לכל לראש ובעיקר המציאות שבעולם, מציאות בעלת חשיבות, מעלה ותכונה מיוחדת, והעבודה היא לפעול שמציאות זו (מציאות שבעולם) תנוצל לעשיית המשכן (וע"ד "אני נבראתי לשמש את קוני"[29] — שנרגשת תחילה המציאות ד"אני", והחידוש הוא ש"נבראתי לשמש את קוני"; מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות[30]).

וכשמתחילים מהגישה הכללית להקהיל את הכל לעשיית המשכן (ויקהל) — נרגשת לכל לראש ובעיקר מציאותו ית', "ועשו לי מקדש", "לשמי"[31], ובמילא, גם בעניני העולם (שאוספים ומקהילים לצורך עשיית המשכן) נרגש בעיקר (לא המציאות שלהם, שנוצלה לעשיית המשכן, אלא שכל מציאותם אינה אלא) המשכן לו ית' (וע"ד "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני"[32] — שנרגשת תחילה מציאותו ית', והחידוש הוא במציאות הנברא, שכל מציאותו אינה אלא לשמש את קונו; אלקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות[30]).

בסגנון אחר קצת — החילוק שבין המשכה להעלאה[33]:

העבודה ד"פקודי" היא באופן של המשכה — להמשיך ולגלות האלקות שבמציאות העולם (בכל פרט ופרט לפי ענינו, מעלתו ותכונתו) — דרגת האלקות השייכת לעולם; והעבודה ד"ויקהל" היא באופן של העלאה —

---

28) לו, ה־ז.
29) משנה ובריית סוף קידושין.
30) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלד ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 77. ועוד.
31) פרש"י עה"פ.
32) גירסת הש"ס כת"י (אוסף כתבי־היד של תלמוד הבבלי ירושלים תשכ"ד). וכ"ה במלאכת שלמה למשנה שם.
33) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 71 ואילך. חט"ו ע' 194 ואילך. ועוד.

להקהיל ולהעלות את כל הענינים שבעולם ע"י היציאה ממציאותם (גדרי העולם[34]) וההתעלות לדרגת האלקות שלמעלה מהעולם.

ונמצא, שב"פקודי" נרגשת יותר עשיית הדירה בתחתונים, בגדרי העולם, בכל פרט, מעלה ותכונה כו' שבעניני העולם; וב"ויקהל" נרגשת יותר עשיית הדירה לו ית', שבכל הענינים כולם צריך להיות הגילוי דעצמותו ית'. כלומר: בנוגע להפעולה בעולם (בתחתונים) יש מעלה בהעבודה ד"פקודי", להיותה מצד גדרי העולם (החשיבות המעלה והתכונה שבכל פרט ופרט), אבל, בנוגע לגילוי אלקות (דירה לו ית') המעלה היא בהעבודה ד"ויקהל", להיותה מצד ההתגלות דעצמותו ית'.

ועפ"ז יש לבאר תוכן הענין ד"ויקהל" בפ"ע — שהקהלת כל הענינים אליו ית' היא עבודה בפ"ע שהיא למעלה משייכות לגדר מציאותם של כל הענינים ופרטי מעלותיהם ותכונותיהם כו', שיוצאים ממציאותם ומתקהלים אליו ית'[35].

ד. ענינו של "ויקהל" בפ"ע מודגש עוד יותר בקביעות שנה זו — שלאחרי הקריאה ד"ויקהל" בפ"ע קורין פרשת שקלים[36].

ובהקדם הביאור בפרשת שקלים — "זה יתנו גו' מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל גו' העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל"[37] — דלכאורה צריך להבין:

א) כלל הוא בעניני קדושה שצ"ל באופן של שלימות דוקא, כמודגש בעבודת הקרבנות: "מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין"[38], ו"כלי שרת .. אין מקדשין אלא שלימים .. ואין מקדשין אלא מליאין"[39], וכן הכהן המקריב צ"ל תמים[40] — ואילו בפרשת שקלים (שמהם נעשו אדני המשכן, היסוד דכל המשכן, ומהם באו קרבנות ציבור של כל השנה) מודגש הציווי דנתינת "מחצית השקל" דוקא?

---

34) עלמא דפרודא, כולל גם במובן של היפך האחדות, ולכן, היציאה וההתעלות היא ע"י ענין האחדות, התוכן ד"ויקהל".

35) ומזה מובן שהעבודה ד"פקודי" היא (לא המשך והשלמת העבודה ד"ויקהל", כבשנים שויקהל-פקודי מחוברות, אלא) עבודה בפ"ע — לגלות את האלקות שבעניני העולם. אלא, כיון שבאה לאחרי העבודה ד"ויקהל" בפ"ע, יש בה הנתינת־כח מהעבודה ד"ויקהל", שגם בעניני העולם ("פקודי") תומשך ותתגלה דרגת האלקות שלמעלה מהעולם ("ויקהל"), כמרומז בהתחלת הקריאה דפ' פקודי במנחת שבת פ' ויקהל.

36) שבזה מודגש יותר ש"ויקהל" הו"ע בפ"ע (למעלה משייכות ל"פקודי") — שמפסיקין בין "ויקהל" ל"פקודי" בפרשת שקלים.

37) תשא ל, יג־טו.

38) רמב"ם ריש הל' איסורי מזבח.

39) שם הל' פסולי המוקדשין פ"ג ה"כ.

40) שם הל' ביאת המקדש רפ"ו.

ב) כיון שהנתינה היא רק "מחצית השקל", למה נתפרש בכתוב סכום השקל השלם, "עשרים גרה השקל" (ולאח"ז צריך הכתוב להוסיף ולכפול "מחצית השקל"), ולא נאמר בפירוש (ובקיצור) "עשר[41] גרה"?

ולהוסיף, ששאלה זו מודגשת יותר בהמשך הכתובים בפרשת תשא (לאחרי ובסמיכות לפרשת שקלים), "ואתה קח לך בשמים ראש גו' קנמן בשם מחציתו חמשים ומאתיים"[42] — שנתפרש סכום המחצית (חמשים ומאתיים), ולא הסכום השלם (חמש מאות[43]) שמביאים מחציתו.

ויתירה מזה — במכ"ש וק"ו: הפירוש ד"מחציתו חמשים ומאתיים" הוא "מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתיים נמצא כולו חמש מאות .. א"כ למה נאמר חצאין .. להביאו לחצאין"[44], "ששוקלים אותו בב' פעמים חמשים ומאתיים בכל פעם"[45], כלומר, אף ש"כולו חמש מאות", מ"מ, כיון שצריכים "להביאו לחצאין", נתפרש בכתוב רק (סכום) "מחציתו (מחצית הבאתו) חמשים ומאתיים"; ואילו בנדו"ד שהנתינה כולה אינה אלא מחצית השקל, לא נתפרש סכום המחצה (עשר גרה), אלא סכום השקל השלם, "עשרים גרה השקל"?!

ג) מהו הדיוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל", ולא (בקיצור) "לא יותר ולא פחות", וכיו"ב?

ויש לומר נקודת הביאור בזה בעבודת האדם — שנתינת מחצית השקל הו"ע בפ"ע (שלמעלה מכל פרטי עניני העבודה) שמורה על העלאת כל הענינים אליו ית', ע"ד העבודה ד"ויקהל" בפ"ע, כדלקמן.

ה. ובהקדם הרמז הלימוד וההוראה מנתינת "מחצית השקל" — שישנם בזה שני ביאורים:

א) הדגשת אחדותם של ישראל ("ויקהל" ד"כל עדת בני ישראל") — שכל אחד ואחד מישראל צריך לידע ולהרגיש שהוא לבדו אינו אלא "מחצית", ושלימותו תלוי' בההתאחדות עם רעהו ("ואהבת לרעך כמוך"), שע"י צירופם והתאחדותם נעשה "שקל הקודש", "שקל השלם".

ב) הדגשת אחדותם של כאו"א מישראל וכלל ישראל עם הקב"ה ("ויקהל" ד"כל עדת בני ישראל" עם הקב"ה) — שישראל הם "מחצית"

---

41) ובפרט שעשר הוא מספר השלם, ולכן, אילו נאמר "עשר גרה", הי' מודגש שגם בנתינת מחצית השקל ישנו ענין השלימות.

42) ל, כג.

43) ויתירה מזה — ש"מחציתו" אינו מתייחס ל"חמש מאות" ד"מר דרור", אלא "מחציתו" של "קנמן בשם", "מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתיים", כדלקמן בפנים.

44) פרש"י עה"פ.

45) רמב"ם ריש הל' כלי המקדש — שיעור היומי דערב ש"ק זה.

והקב"ה הוא "מחצית"[46] (כביכול), ו"ישראל וקוב"ה כולא חד"[47], מציאות אחת שלימה, כידוע תורת המגיד[48] על הפסוק[49] "עשה לך שתי חצוצרות"[50], ש"חצוצרות" הם "חצאי צורות", ו"שתי חצוצרות" רומזים על הקב"ה וישראל, שהם "חצאי צורות"[51], ו"שניהם ביחד הוי צורה שלימה"[52].

ושני הביאורים קשורים זב"ז — כי, כשנרגש הענין ד"ישראל וקוב"ה כולא חד", כמו "חצאי צורות", ש"שניהם ביחד הוי צורה שלימה", נעשית אהבת ישראל ואחדות ישראל בשלימות, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא פרק ל"ב[53] ש"כולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד", וכמ"ש לפנ"ז (בהתחלת ספר התניא[54]) שנשמת כאו"א מישראל היא "חלק אלקה ממעל ממש", "חלק" מן העצם, שעל ידו "תופסים" בהעצם כולו[55], שזהו"ע ד"ישראל וקוב"ה כולא חד".

ותוכן הענין דנתינת "מחצית השקל" בעבודת האדם — שנרגש אצלו שמציאותו היא "חלק אלקה ממעל ממש", ועד שהוא והקב"ה הם כמו "חצאי צורות", ש"שניהם ביחד הוי צורה שלימה", "ישראל וקוב"ה כולא חד".

ו. עפ"ז מובן החילוק שבין העבודה ד"מחצית השקל" לכל שאר עניני העבודה שצ"ל באופן של שלימות דוקא:

השלימות שבכל פרטי עניני העבודה (השלימות דהכהן, השלימות דהקרבן והשלימות דכלי שרת) מדגישה שכל פרט ופרט (מעלותיו ותכונותיו כו') בעבודת המשכן לה' הוא בשלימות, כלומר, עם היותו ענין פרטי בעבודת המשכן (ומלבדו ישנם עוד ריבוי ענינים), הרי, פרט זה הוא בשלימות, שממלא תפקידו הפרטי (בהתאם למעלותיו ותכונותיו) בהמשכן בשלימות. ולא עוד אלא שגם דבר שצריכים "להביאו לחצאין", נחשבת "מחצית הבאתו" לשיעור חשוב ושלם שנתפרש בתורה, "מחציתו חמשים ומאתיים".

אבל, השלימות דכל פרט ודכל הפרטים היא שלימות המציאות שלהם — שכל פרטי הענינים דהאדם ודהעולם מנוצלים לעבודת המשכן.

---

46) להעיר שהקב"ה וכנס"י נמשלו לאיש ואשה, שכ"א בפ"ע הוא "פלג גופא" (זח"ג ז, ב. ועוד), "מחצית".

47) ראה זח"ג עג, א.

48) או"ת מה, ד ואילך — הובא ונת' באוה"ת תשא ע' א'תתמח. ובארוכה — ביהל אור ע' שנז ואילך. המשך תער"ב ח"ב פשפ"ד ואילך. ועוד.

49) בהעלותך יו"ד, ב.

50) להעיר מהרמז בשיעור הרמב"ם דיום הש"ק — "אין פוחתין משתי חצוצרות" (הל' כלי המקדש פ"ג ה"ד).

51) ראה שהש"ר פ"ה, ב: "תמתי .. תאומתי כביכול לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני" (וראה אוה"ת שם).

52) ושם: "האדם הוא חצי צורה שהוא רק ד"ם, ואל"ף (אלופו של עולם) לבד כביכול ג"כ אינו צורה שלימה, אמנם כשיתדבקו יחד נעשה צורה שלימה".

53) בשיעור היומי דערב ש"ק זה.

54) ריש פרק ב.

55) ראה כש"ט הוספות סקט"ז. וש"נ.

וישנו ענין נעלה יותר — הרגש המציאות דאלקות שפועל היציאה מגדרי המציאות דהאדם (ודהעולם) להעלות ולהתאחד עם עצמותו ית', שלכן, גם כשישנה שלימות עבודתו בכל הפרטים (לא רק שלימות פרט אחד), נרגש אצלו הענין ד"מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל" (ולא "עשר גרה"), שאין זו "שלימות" אלא "חצי צורה", כי, השלימות האמיתית היא בהתקשרות והתאחדות ד"ישראל וקוב"ה כולא חד", שעי"ז נעשה "שקל הקודש", שקל השלם, "עשרים גרה", שרומז[56] על ההתאחדות דעשר כחות הנפש (עשר דישראל) עם עשר ספירות (עשר דקוב"ה), ובצירוף שניהם יחד נעשה "עשרים", בחינת הכתר[57], העצם דישראל שלמעלה מעשר כחות הנפש, והעצם דקוב"ה שלמעלה מעשר ספירות, כידוע[58] שה"כתר" קשור עם עצמותו של המלך ("מלך[59] ביפיו תחזינה עיניך")[60].

ועי"ז נעשה גם בעולם (לא רק המשכת וגילוי דרגת האלקות ששייכת לעולם, אלא גם ובעיקר) היציאה ממציאותו וההעלאה להיות דירה לעצמותו ית', שעי"ז שמתגלה בו העצם ד"ישראל וקוב"ה (כפי שהם) כולא חד" — "חד" דייקא, ולא "אחד" (באל"ף), שרומז על העצם ד(ישראל וד)קוב"ה שלמעלה מאל"ף שרומז על "אלופו של עולם".

ועפ"ז מובן גם הדיוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" — כי, בכל פרטי עניני העבודה מצד המציאות שלהם, צריכה להיות וישנה ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל" כל חד לפום שיעורא דילי', הדל ימעיט והעשיר ירבה (לנצל העשירות למלאכת המשכן), משא"כ "מחצית השקל" היא באופן של יציאה מגדרי מציאותו, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט", מצד בחינת העצם שלמעלה מההתחלקות ד"עשיר" ו"דל"[61].

---

56) ראה אוה"ת שם (ע' א'תתקו ואילך).

57) עשרים בגימטריא כתר, וכ"ף ר"ת כתר (לקו"ת שה"ש לה, ג. אוה"ת שם ע' א'תתקט).

58) ראה אסתר ו, ט־יו"ד ובפרש"י. שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ז־ח.

59) ישעי' לג, יז.

60) ודוגמתו בישראל ("ישראל אשר בך אתפאר") — שהם "בני מלכים" (שבת סז, א), ועד ל"מלכים" (תקו"ז בהקדמה (א, רע"ב)).

61) ויש לומר, ש"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" קאי על בחינת העצם כפי שיש לו שייכות לפרטים שבהם ישנו החילוק ד"העשיר" ו"הדל", כי, בהעצם ממש (שלמעלה משייכות לפרטים) אין צורך ולא שייך לשלול ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל".

ועפ"ז יש לבאר גם הדיוק בכפל לשון הכתוב "מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל" — שיש בזה ב' דרגות: (א) "מחצית השקל בשקל הקודש" ("במשקל השקל שקצבתי לך לשקול בו שקלי הקודש" (פרש"י), מבלי לפרט כמה הוא) — שרומז על העצם ממש, (ב) "עשרים גרה השקל ("עכשיו פירש לך כמה הוא" (פרש"י)) מחצית השקל" — שרומז על העצם כפי שיש לו שייכות לפרטים (עשרים), ועל זה נאמר (בפסוק שלאח"ז) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט".

ז. ויש לבאר תוכן הענין דנתינת "מחצית השקל" ביחס לעבודת הקרבנות — שממחצית השקל הביאו קרבנות ציבור של כל השנה — בעבודת האדם:

כתיב[62] "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" — שרומז[63] על כללות הקירוב (קרבן מלשון קירוב[64]) דהאדם להקב"ה ("יקריב מכם קרבן", מכם ממש), ולאח"ז באים פרטי הענינים ד"מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", שרומז על חילוקי הדרגות דנה"ב (יש מי שהוא בבחי' בקר ויש מי שהוא בבחי' צאן) שצריכים להקריבם לה'.

כלומר: בהמשך הכתוב מדובר אודות פרטי העבודה "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", שבהם מודגשת תחילה מציאות האדם בכל פרטיו ("מן הבהמה וגו'"), ובהם צריכים לפעול הקרבן לה', בכל אחד ואחד לפי ענינו, שלכן נאמר "תקריבו את קרבנכם" לשון רבים (אף שהתחלת הכתוב בלשון יחיד). אבל בהתחלת הכתוב מדובר אודות הקירוב שמצד העצם — שמודגש תחילה (לא המציאות שלו, אלא שכל מציאותו אינה אלא) הקירוב לה' ("יקריב" ואח"כ "מכם"), ולא נזכר חילוקי דרגות בהקרבן, כי אם, "קרבן לה'" סתם, הקירוב שמצד העצם שהוא בכל ישראל בשוה, "ישראל וקוב"ה כולא חד"[65].

ויש להוסיף, שהכפל (ב' דרגות) דמחצית השקל מודגש גם בב' הענינים שנעשו ממחצית השקל: אדני המשכן וקרבנות ציבור — דיש לומר, ש"מחצית השקל" דאדני המשכן, היסוד דהמשכן, רומז על העצם ממש, ו"מחצית השקל" דקרבנות ציבור רומז על העצם כפי ששייך לפרטים (ועפ"ז יומתק דיוק הלשון בפירוש רש"י: "אף היא ע"י מנין שמנאן משהוקם המשכן .. ונתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות ציבור של כל שנה ושנה והושוו בהם עניים ועשירים" — כיון שמחצית השקל דקרבנות ציבור היא למטה ממחצית השקל דאדני המשכן, שגם היא ("אף היא") בחינת העצם, אבל, בחינת העצם כפי ששייך לפרטים, "הושוו בהם עניים ועשירים"* (וראה לקמן הערה 76)).

*) להעיר, שלאחרי שכותב רש"י ש"הושוו בהם עניים ועשירים", ממשיך, "ועל אותה תרומה (השנית) נאמר לכפר על נפשותיכם

62) ויקרא א, ב.

63) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. ד"ה באתי לגני תש"י פ"ב. ובכ"מ.

64) ספר הבהיר סמ"ו (קט).

65) ויש לומר, שמטעם זה לא נאמר בלשון ציווי (כבסיום הכתוב "תקריבו את קרבנכם"), אלא "אדם כי יקריב" — כי, מצד העצם דהאדם אין צורך בציווי על הקירוב, כיון שנרגש אצלו מלכתחילה שזוהי כל מציאותו.

שהקרבנות לכפרה הם באים" — די"ל שבזה מרומז שמ"ש לפנ"ז ש"הושוו בהם עניים ועשירים" שייך בעיקר לתרומה השנית (ולא כ"כ לתרומה הראשונה, תרומת האדנים), כי, אם כוונתו (רק) להדגיש החילוק דהראשונה והשנית (ביחס לשלישית ש"לא היתה יד כולם שוה בה"), הי' צריך לכתוב זה **לאחרי סיום** (ולא באמצע) ענין התרומה השנית (שהקרבנות לכפרה הם באים).

בלתי מוגה

וענין זה מודגש בחילוק שבין קרבנות יחיד לקרבנות ציבור — שקרבנות יחיד באים מממונו של כל יחיד ויחיד, ויש בהם חילוקי דרגות דקרבן עשיר וקרבן עני, משא"כ קרבנות ציבור שבאים ממחצית השקל דכל בנ"י, ואין בהם חילוקי דרגות דעשירים ועניים, כיון שבהם מודגש הקירוב והאחדות ד"ישראל וקוב"ה כולא חד".

ועד"ז בזמן שאין ביהמ"ק קיים — שעושין זכר למחצית השקל ע"י מצות הצדקה[66]:

בנתינת הצדקה יש חילוקי דרגות: מעשר, חומש (מצוה מן המובחר)[67] — ש"לא היתה יד כולם שוה בה אלא איש איש מה שנדבו לבו"[3].

ויש דרגא נעלית יותר בנתינת הצדקה שעז"נ "ונתנו איש כופר נפשו לה'" — "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו"[68], שמוסר ונותן לה' כל מציאותו, שבענין זה שוים "העשיר" ו"הדל" ("הושוו בה עניים ועשירים"), שכל אחד מהם נותן לה' כל אשר לו[69], כיון שנרגש אצלו שמציאותו אינה אלא "מחצית השקל", ושלימותו נעשית ע"ז שמתאחד עם הקב"ה, כפי שמתבטא גם (ובעיקר) ע"ז שמתאחד עם עוד יהודי (כמודגש בתוכנה של מצות הצדקה[70]), "ישראל וקוב"ה כולא חד".

ולהוסיף, שכיון שבקרבנות (שבאים ממחצית השקל) ובצדקה (שעושין זכר למחצית השקל) מודגשת גם העבודה דבירור העולם [כידוע[71] ש"בקרבנות הי' כל החי עולה לה' ע"י בהמה אחת וכל הצומח ע"י עשרון סולת אחד בלול בשמן כו'"[72], ועד"ז בצדקה ש"שקולה[73] כנגד כל הקרבנות"[74], ש"החומש מעלה

---

66) "יש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר" (רמ"א או"ח ר"ס תרצד).

67) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז ה"ה. שו"ע יו"ד ר"ס רמט.

68) איוב ב, ד. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 217 ואילך. וש"נ.

69) ואף שב"כל אשר לו" יש חילוק גדול בין העשיר (שיש לו הרבה) להדל (שיש לו מעט), מ"מ, בהנתינה ד"כל אשר לו" שוים הם (וע"ד מארז"ל (מנחות בסופה) "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים").

70) ופשוט שבענין זה נוגע (נוסף על עצם הנתינה דכל אשר לו, ללא נפק"מ מהי הכמות) גם (ובעיקר) ריבוי הכמות שבנתינת העשיר (כל אשר לו) — כיון שצריכים למלא כל מחסורם של העניים.

71) תניא פל"ד.

72) וכן עליית כל הדומם ע"י המלח.

73) ראה סוכה מט, ב.

74) נוסף לכך ש"שקולה כנגד כל המצוות, ובכל תלמוד ירושלמי היא נק' בשם מצוה סתם", דכיון ש"נותן מיגיע כפיו הרי כל כח נפשו החיונית מלובש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו, וכשנותנן לצדקה הרי כל נפשו החיונית עולה לה'", ועי"ז מעלה "חלק אחד מששים ריבוא מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותו לה' בעלייתה", וע"י העבודה ד"כללות ישראל שהם ששים ריבוא נשמות פרטיות" עולה לה' "כללות החיות של כללות העולם" (תניא פל"ז).

עמו כל הארבע ידות לה' להיות מכון לשבתו ית"] — יש לומר, שבשייכותם ל"מחצית השקל" מרומז שגם בעבודה דבירור העולם מודגשת היציאה מגדרי העולם לעלות ולהתקרב למעמד ומצב של דירה לעצמותו ית', היינו, לא (כ"כ) הפעולה בתחתונים בהגדרים שלהם, אלא בעיקר עשיית הדירה לו ית', בהתאם לעבודתם של ישראל בנתינת "מחצית השקל", שאינה מצד גדרי מציאותם בעולם (ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל"), אלא מצד העצם דישראל וקוב"ה שכולא חד.

ח. עפ"ז יש לבאר שייכותה של פרשת שקלים לפ' ויקהל דוקא (כבשנה זו), ולא לפ' פקודי[75]:

בפרשת פקודי, "פקודי המשכן", "נימנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת ונימנו כל כליו לכל עבודתו" — שבזה מודגשת העבודה דכל פרטי הענינים דמלאכת המשכן, שכל פרט ופרט (דהאדם ודהעולם) מנוצל בהתאם למעלתו ותכונתו המיוחדת ("לכסף ולזהב ולנחושת"). ולא עוד אלא שגם "כסף פקודי העדה גו'", "שמנאן .. ונתנו כל אחד מחצית השקל", הוא פרט בהמנין ד"משקלי נדבת המשכן", "וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' לצקת את אדני הקודש וגו'".

משא"כ בפרשת שקלים מדובר אודות נתינת מחצית השקל (לא כפרט במנין משקלי נדבת המשכן, אלא כענין בפ"ע) בשביל מנין בנ"י, ועוד ועיקר, שמנין זה אינו "למשפחותם", לידע "מנין כל שבט ושבט" בפ"ע (כ"המנין האמור בתחלת חומש הפקודים", שבו נתפרט ובארוכה המנין דכל שבט בפ"ע), אלא המנין דכלל ישראל שלמעלה מהתחלקות לפרטי העבודה דכל שבט ושבט שבמסילתו יעלה, מצד העצם שבכל ישראל בשוה[76].

ולהוסיף, שהמנין מדגיש תוקף המציאות דישראל ש"אפילו באלף לא בטיל"[77] — דיש לומר ע"ד הרמז ש"אלף" קאי על "אלופו של עולם", ותוקף

---

75) ובנוגע לקביעות שקורין פ' שקלים בפ' פקודי — ראה לקמן הערה 79.

76) ויש לומר, שזהו החילוק שבין המנין "שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל .. ומהם נעשו האדנים", להמנין "שמנאן משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים .. ונתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות ציבור" — שהמנין בהתחלת נדבת המשכן שממנו נעשו האדנים שהם יסוד המשכן, קשור עם העצם ממש שלמעלה מהתחלקות כלל, והמנין משהוקם המשכן שממנו הביאו קרבנות ציבור (עבודה בפועל), קשור עם העצם כפי ששייך לפרטים, שגם הוא מנין ("אף היא ע"י מנין") שבו שוים כל ישראל (שהגדול שבגדולים אינו נחשב יותר מאחד, והקטן שבקטנים אינו נחשב פחות מאחד, ע"ד "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט"), להיותו מצד העצם, אבל המנין הוא "למשפחותם", "מנין כל שבט ושבט", כיון שזוהי בחי' העצם כפי ששייך לפרטים (כנ"ל הערה 61).

77) ראה ביצה ג, ב.

בלתי מוגה

מציאותם של ישראל הוא למעלה מ"אלופו של עולם" ("באלף לא בטיל"), מצד העצם דישראל שהוא חד (למעלה מ"אחד" באל"ף, אלופו של עולם) עם העצם דקוב"ה.

ולכן, פרשת שקלים שבה מדובר אודות העבודה ד"מחצית השקל", שהיא למעלה מכל פרטי ענייני האדם והעולם, להיותה מצד העצם דישראל וקוב"ה — שייכת לפרשת ויקהל, שתוכנה הקהלת כל הענינים (לא מצד פרטי ענייניהם, אלא אדרבה, ע"י היציאה מגדרי מציאותם) לעצמותו ית'.

ויש לומר, שבקביעות שנה זו שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת ויקהל, מודגשת העבודה שמצד העצם דישראל בכפלים[78], הן מצד פרשת ויקהל והן מצד פרשת שקלים[79] (ומזה נמשך גם בשאר השנים שקביעותם באופן שונה).

ט. ומפרשת שקלים (ובפרט כשבאה ביחד עם פרשת ויקהל) נמשך על כל השנה (כמודגש בכך שממחצית השקל לוקחים קרבנות ציבור של כל השנה) — בעבודה דכל יום ויום, הן בנוגע לעצמו, הן בנוגע להתאחדות עם כלל ישראל, והן בנוגע לעבודה בעניני העולם.

התחלת העבודה דכל יום ויום (כשנעשה "ברי' חדשה"[80]) היא באמירת "מודה אני לפניך" — "טוב לומר מיד כשניעור משנתו מודה אני לפניך"[81]:

אמירת "מודה אני לפניך" אינה לאחר הקדמת התבוננות ומחשבה, ואפילו לא התבוננות ומחשבה קלה[82], אלא "מיד כשניעור משנתו" — כי, ההכרה וההרגש ש"מלא כל הארץ כבודו"[83] הוא בפשיטות (גם בעת השינה[84])

---

78) נוסף על הכפל ד"מחצית השקל" בהקריאה דשבת פ' תשא ובהקריאה דשבת פ' שקלים. ובפרט בקביעות שנה זו ששתי הקריאות הם בשתי שבתות הסמוכות זל"ז, שאז בולט יותר כפל הענין.

79) ובשנים שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת פקודי — מודגשת בעיקר השפעת העבודה דמחצית השקל שמצד העצם על כל פרטי ענייני העבודה דמלאכת המשכן (השפעת "פקודי העדה" על "פקודי המשכן").

80) שו"ע אדה"ז או"ח רס"ד, ורס"ו. וראה שם סמ"ו ס"ו.

81) שם ס"א ס"ה. (מהדו"ב) ס"ו.

82) כפי שממשיך ש"ע"ז (ע"י אמירת מודה אני לפניך) יזכור את ה'". ולהעיר, שלפנ"ז כותב ש"מיד שניעור משינתו .. יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב וידע שממ"ה חופף עליו" ועי"ז יקום בזריזות (מהדו"ב שם ס"ד), ולאח"ז ממשיך "טוב .. לומר מיד כשניעור משנתו מודה אני לפניך .. ועי"ז יזכור את ה' העומד עליו ויקום בזריזות" — שבזה מודגש יותר שאמירת מודה אני לפניך היא לפני התבוננות ומחשבה, "מיד".

83) ישעי' ו, ג.

84) ועד"ז בנוגע לשינה ברוחניות, כלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) "עורו ישינים משנתכם כו' וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי* הזמן כו'".

---

*) וי"ל שרומז גם על כללות העסק בעניני העולם שנברא בשבעה הבלים (זהר ח"א קמו, ב. ח"ג מז, ב).

אצל כאו"א מישראל מצד עצם נפשו שהיא בכל התוקף והשלימות תמיד[85], גם בעת השינה (ואדרבה, בעת השינה לא נרגשים הענינים שמעלימים על עצם נפשו), ולכן, כשנעשה "ברי' חדשה" ומתחדש הרגש מציאותו ("אני"), אומר מיד "מודה אני לפניך", שמקדים ה"מודה" ל"אני", ומציאות ה"אני" היא "לפניך" — מסירה ונתינה דכל מציאותו להקב"ה, ע"ד ובדוגמת העבודה ד"מחצית השקל", לחבר ולאחד ה"חצאי צורות" לצורה אחת שלימה, "ישראל וקוב"ה ("אני לפניך") כולא חד".

ולאח"ז באה העבודה בהשימוש לקונו בכל פרט ופרט דהאדם (ודהעולם) (ע"ד "פקודי המשכן") — מתחיל מברכות השחר שנתקנו "על סדר העולם והנהגתו מה שהבריות נהנין בכל יום, שיברכו להקב"ה על זה בפעם ראשונה שנהנין הנאה זו בכל יום ויום"[86], שעי"ז פועל על עצמו לנצל הנאות אלו במשך כל היום לשמש את קונו, ועד"ז בנוגע להשימוש לקונו בכל פרטי אופני העבודה דבנ"י — כמודגש בהתחלת התפלה בפסוק[87] "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", שקאי על פרטי העבודה דבנ"י כפי שמחולקים לשבטים ("שוכן לשבטיו", "כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין"[88]), וכל שבט מחולק לאהלים (ש"פתחיהם אינן מכוונין זה מול זה"[88]).

ועוד ועיקר — שלפני התחלת העבודה בפרטי ההתחלקות דבני ישראל לשבטים ואהלים חוזרים ומדגישים האחדות דכלל ישראל מצד העצם ("ישראל וקוב"ה כולא חד"), כמ"ש רבינו הזקן בסידורו "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך"[89], שזהו תוכן האחדות שב"מחצית השקל", שכל אחד מרגיש שבפ"ע[90] אינו אלא "מחצית", "חצי צורה", ובצירוף עם עוד יהודי נעשה "צורה אחת שלימה", "שקל הקודש"[91].

---

85) וע"ד פס"ד הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב) שרצונו האמיתי (הפנימי) דכאו"א מישראל "להיות מישראל . . (ו)לעשות את כל המצוות כו'" (אלא שלפעמים מעלים הרצון הגלוי על הרצון האמיתי).

86) שו"ע אדה"ז או"ח רסמ"ו.

87) בלק כד, ה.

88) שם, ב ובפרש"י.

89) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.

90) ויומתק יותר שבדרך כלל אמירת "הריני מקבל כו'" היא בהיותו עדיין בחדרו פנימה, לפני שפוגש עוד יהודי שזקוק לטובה ממנו, ואעפ"כ, נרגש אצלו הענין דאהבת ישראל מצד העצם.

91) ויש לומר, שהחילוק בין "מודה אני לפניך" ל"הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך" (אף ששניהם קשורים עם העצם דישראל וקב"ה כולא חד), הוא, ע"ד ובדוגמת החילוק שבין ב' הענינים שבמחצית השקל (אדני המשכן וקרבנות ציבור) — ש"מודה אני לפניך" הוא מצד העצם ממש, ו"הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך" הוא מצד העצם כפי ששייך לפרטים* (כנ"ל הערה 61).

*) ולכן אמירת הריני מקבל כו' היא **לאחרי** ברכות השחר.

ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בסיום וחותם התפלה — שלאחרי כל פרטי הענינים דעבודת התפלה, פסוקי דזמרה, ברכות ק"ש וק"ש, וי"ח ברכות דתפלת העמידה, מסיימים וחותמים בהודאה הכללית (התוכן ד"מודה אני") ד"אך צדיקים יודו לשמך"[92]; ועד"ז בסיום וחותם עבודת כל היום כולו[93] (לאחרי התפלה ולימוד התורה, "מבית הכנסת לבית המדרש"[94], ואח"כ "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"[95]) — כמודגש בהחשבון־צדק דעבודת כל היום בקשעהמ"ט שסיומו וחותמו בתיבת "אמת", "אל"ף רישי' דאלפא ביתא מ"ם באמצעיתה תי"ו בסופה, לומר אני[96] ראשון .. ומבלעדי אין אלקים .. ואת אחרונים אני הוא"[97], שבכל עניני העולם (שנבראו בכ"ב אותיות מאל"ף ועד תי"ו) מתגלה ה"אמת הוי' לעולם"[98] (לא רק דרגת האלקות שבערך ובשייכות לגדרי העולם ובכל פרט ופרט לפי ענינו, אלא גם ובעיקר ה"אמת הוי'"), ובלשון הרמב"ם בהתחלת ספרו שב"כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם" מתגלה (לא רק האלקות שבהם, בפרטי תכונותיהם ומעלותיהם, אלא גם ובעיקר) "אמתת המצאו", ובאופן ש"לא נמצאו אלא מאמתת המצאו" (ע"ד "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני" (כנ"ל ס"ג)), "הוא שהנביא אומר וה'[99] אלקים אמת .. והוא שהתורה אומרת אין[100] עוד מלבדו".

י. והדגשה יתירה בכהנ"ל בשבת פרשת ויקהל ושקלים בשנה זו — "הי' תהא שנת נפלאות בכל":

ב"נפלאות בכל", שבכל הענינים[101] רואים נפלאות, מודגשת העלי' דכל הענינים (ע"י היציאה מגדרי מציאותם) למעמד ומצב ד"נפלאות", ובאופן שלא נרגש (כ"כ) ענינם הפרטי, מעלתם ותכונתם כו', אלא הענין הכללי ד"נפלאות", ולכל לראש ה"נפלאות" דהגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[102].

ובשבת פרשת ויקהל ושקלים דשנת נפלאות בכל — מודגשת ההקהלה דכל עניני האדם, כל בנ"י, וכל עניני העולם אליו ית', ע"י עבודתם של ישראל מצד העצם שהם חד עם עצמותו ית', שעיקרה ושלימותה בהגאולה האמיתית

---

92) תהלים קמ, יד. וראה לקו"ש שם. וש"נ.

93) ונעוץ סופן בתחלתן — באמירת "מודה אני לפניך .. רבה אמונתך" — שה"נקודה" ד"מודה אני" מתפשטת באופן של ריבוי על כל היום כולו (ודוגמתו ב"מחצית השקל" — שממנו נעשו אדני המשכן, היסוד שעליו עומד המשכן כולו).

94) ברכות בסופה. וש"נ.

95) שם לה, ב.

96) ישעי' מד, ו.

97) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. ועוד.

98) תהלים קיח, ב.

99) ירמי' יו"ד, יו"ד.

100) ואתחנן ד, לה.

101) ובפרט שהתחלתם באות בי"ת דהשימוש.

102) מיכה ז, טו.

והשלימה שאז יהי' הגילוי ד"ישראל וקוב"ה כולא חד" בכל העולם כולו, שנעשה דירה לו ית'.

ועוד ועיקר:

רואים במוחש שכבר התחיל (משך זמן לפנ"ז) בפועל ובפשטות קיום ההבטחה ד"יוסיף אדנ־י שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"[103] — בהקיבוץ גלויות דרבים מבנ"י ממדינות שונות בעולם לארצנו הקדושה בחסד וברחמים [ולא באופן של סכנה, כמו פעם שהיו צריכים לברוח משם בהחבא, אלא כהמצב עתה ברוב מדינות העולם[104]], והתקוה חזקה שבסיומו של השבוע דפרשת ויקהל מתקרבים ועד שעומדים כבר בגמר ושלימות ד"ויקהל משה ("גואל ראשון הוא גואל אחרון"[105]) את כל עדת בני ישראל", גמר ושלימות קיבוץ גלויות דכל בנ"י[106] מכל ארבע כנפות הארץ, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ותוספת נתינת־כח בזה כשפרשת ויקהל היא בפ"ע — שאין פנאי (ולא צריכים) להמתין להשלימות דהפרטים ("פקודי"), אלא תיכף ומיד ממש נעשית השלימות ד"ויקהל" בהגאולה האמיתית והשלימה.

יא. וכדי למהר ולזרז ולהביא בפועל תיכף ומיד ממש — יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז באהבת ישראל ואחדות ישראל (ביטול סיבת הגלות[107]), ע"י הדגשת מעלתו של כאו"א מישראל שהוא "חלק אלקה ממעל ממש".

---

103) ישעי' יא, יא־יב.

104) אף שנשארה מדינה אחת או שתי מדינות שעדיין צריכים לברוח משם בהחבא, ובודאי ישפיע המצב שברוב מדינות העולם על כל מדינות העולם, שמכולם ממש יצאו ויבואו לארצנו הקדושה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

105) ראה שמו"ר פ"ב, ד. לקו"ש חי"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

106) ומתחיל מרבותינו נשיאינו — שבמשך זמן הגלות לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד), דאף שמצינו כמה גדולי ישראל ואדמורי"ם (כמו הרה"ק רמ"מ מהאראדאק) שעלו לארץ ישראל, הרי, הבעש"ט*, המגיד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצ"צ, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד**), אלא נשארו בחוץ לארץ, ועד (בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) לחצי כדור התחתון, שבו וממנו נעשית העבודה דהפצת התורה והמעיינות חוצה בכל העולם כולו עד ביאת גואל צדק — תיכף ומיד ממש.

107) ראה יומא ט, ב.

---

*) אף שהיתה אצלו קס"ד כו' לעלות לארץ ישראל.

**) ונסיעתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר לארץ ישראל לא היתה לשם ביקור בארץ ישראל, אלא, כפי שהסביר בעצמו במכתבו הידוע (אגרות־קודש שלו ח"ב ע' קצ־א) שביציאתו ממדינה ההיא ניטלה ממנו האפשרות לבקר בהיכלי קודש ציוני הוד כבוד אבותיו נשיאי החסידות (בליובאוויטש ובראסטוב), ולכן ברצונו לבקר במקומות הקודש בארץ הקודש.

[ופשיטא — שלילת הפכו, ואפילו לא ע"י אמירת דברי־מוסר — כפי שרואים במוחש שכדי להשפיע על יהודים בעניני יהדות צריכים לדבר אליהם (ועליהם) בדרכי נועם ובדרכי שלום, ובדברי אהבה וחיבה.

וזה שמצינו שלפעמים צ"ל הנהגה הפכית, ע"ד מ"ש[108] "חושך שבטו שונא בנו" — ה"ז דוקא באב ובן, שבדרך כלל היחס שביניהם הוא באופן של אהבה וחיבה, ועד לאהבה עצמית כו', ואז גם ההכאה (בזמן ומצב מיוחד כשיש הכרח בדבר) היא מתוך אהבה[109].

ועוד ועיקר: היחס לבנ"י הוא לא רק יחס של אב ובנים ("בנים אתם לה' אלקיכם"[110]), אלא יתירה מזה ובאין־ערוך — "ישראל וקוב"ה כולא חד"].

וכן יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במצות הצדקה — "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"[111].

ויה"ר — והוא העיקר — שההחלטה בזה תביא בפועל ממש ותיכף ומיד ממש את השכר[112], שתמורת ה"צדקה (ש)עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות"[113], תהי' הצדקה האמיתית דקיבוץ גלויות, "תקע בשופר גדול לחרותנו .. וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו"[114], "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"[115], "קהל גדול ("ויקהל משה את כל עדת בני ישראל") ישובו הנה"[11], לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי (והמשולש, שכולל גם בית ראשון ובית שני[116]) ולקדש הקדשים[117] (מקום הארון, שבו נמצאים לוחות ראשונות[118] ולוחות שניות[119]).

ובלשון הכתוב בהתחלת פ' פקודי שקורין במנחת שבת פ' ויקהל: "אלה פקודי המשכן משכן", "שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן[120] בשני חורבנין"[9],

---

108) משלי יג, כד.

109) ראה תניא אגה"ק סכ"ב: "אב רחמן חכם וצדיק המכה בנו כו'".

110) פ' ראה יד, א.

111) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.

112) ראה תענית ח, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא.

113) פסחים פז, ב.

114) נוסח תפלת העמידה.

115) בא יו"ד, ט.

116) ראה זח"ג רכא, א.

117) שכולל ג' דרגות — קדשים לשון רבים, ב' דרגות, וקדש (הקדשים), דרגא שלישית (ראה לקו"ת פקודי ה, א. ובכ"מ).

118) וגם שברי לוחות — ג' ענינים.

119) ב"פ עשרת הדברות — עשרים, בחי' הכתר, שלכן "מקום ארון אינו מן המדה" (משא"כ עשרים אמה דמקום קדש הקדשים שבביהמ"ק*).

120) וכמ"ש "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", "מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן .. משכנותיך, אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליהם כו'" (בלק שם ובפרש"י).

---

*) ע"ד החילוק שבין "מחצית השקל בשקל הקודש" (סתם) ל"עשרים גרה השקל מחצית השקל" — העצם ממש והעצם כפי ששייך לפרטים (כנ"ל הערה 61).

בלתי מוגה

ליל ועש"ק וש"ק פ' ויקהל, פ' שקלים, כ"ה אד"ר, ה'תשנ"ב

כמו משכון שחוזר לבעליו בשלימות — בביהמ"ק השלישי (שכולל גם בית ראשון ובית שני (והמשכן)), שיבנה במהרה בימינו, ותיכף ומיד ממש.

בלתי מוגה

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

*

לעילוי נשמת
ר' **אפרים פישל** ב"ר **יעקב** ע"ה **פישביין**
נפטר ביום י"ח אדר א' ה'תשע"ו
זוגתו מרת **ליבא נסא (לידי'ה)** ב"ר **אברהם נחמי'** ע"ה **פישביין**
נפטרה ביום י"ז מנחם-אב ה'תשפ"ד
בתם מרת **עדי מלכה ציפורה** ב"ר **אפרים פישל** ע"ה
אפשטיין
נפטרה ביום כ"ט טבת ה'תשפ"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י משפחתם שיחיו

*

הי' שותף בהפצת "דבר מלכות"
להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל.: **(718) 753-6844**
הוכן לדפוס ע"י
יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתינו באינטרנט: http://www.torah4blind.org